

педагогічному університеті, питання стосувалися отримання знань, досвід. Наприкінці є ключові висновки та постулати для практики.

Ключові слова: секстинг, Інтернет-загрози, ставлення, освіта, спілкування

УДК 323(721/727):004.7]:316.75:32

Вознюк Євгенія,

кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Vozniukjane.vippo@gmail.com, Voznyuk.Yevhenija@eenu.edu.ua

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-7828-7430>

ПОШИРЕННЯ ВПЛИВУ МЕКСИКАНСЬКИХ КАРТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПРОПАГАНДИ

У статті висвітлено історію становлення та проникнення наркокартелів на світову арену злочинної діяльності. Визначено, що в мексиканському законодавстві немає чіткого визначення таких понять, як кібербезпека, кіберзлочинність та фітінг. Наголошено, що проблема наркотиків стала основною загрозою Мексики сьогодні, а також зростання впливу великих мексиканських картелів, які активно почали поширювати свою діяльність у мережі Інтернет. Доведено, що більшість методів у їхньому арсеналі далеко не мирні. Велика частина «акцій» картелів спрямована на залякування населення та опонентів і відрізняється непомірною жорстокістю. Утім, цікавими залишаються дані про інформаційні методи протиборства. До них належить не лише боротьба безпосередньо в кіберпросторі, але й такі методи інформаційно-психологічного впливу, як пропаганда, поширення неправдивої інформації, організація «витоків» інформації про конкуруючі картелі, порнографічні матеріали та ін.

Розкрито, що на сьогодні, Інтернет – це головне джерело залякування населення з боку наркокартелів, а також наголошено на ЗМІ як одному з методів боротьби з організованою злочинністю. Охарактеризовано надзвичайно потужну підтримку наркоторговців у мережі youtube.com, де в піснях, у коротких промороликах, відомих як нарkokоріоди або балади наркотиків, постійно оспівують та висвітлюють їхні найбільші «подвиги».

Доведено, що експонентне збільшення кіберпростору призвело до корельованої ескалації злочинної діяльності в Мексиці, зокрема у випадку незаконного злому, крадіжки особистих даних, шахрайства з кредитними картками й експлуатації неповнолітніх. У 2017 р. фінансовий сектор активно співпрацював і продовжує роботу з офіцером Генерального прокурора (PGR), який створив спеціальний підрозділ для розслідування кіберзлочинів; цей підрозділ тісно співпрацює з Банком Мексики, щоб швидко виявляти та санкціонувати всіх осіб, відповідальних за кібератаки.

Проаналізовано той факт, що у 2013 р. Мексика займала позицію номер один у світі за порнографічними матеріалами, у яких брали участь неповнолітні, і друге місце за її виробництвом в Інтернеті. Також наркокартелі були пов'язані з проституцією неповнолітніх.

Ключові слова: картель; Мексика; кіберзлочинність; інформаційні технології; Інтернет; ЗМІ.

1. ВСТУП

На сьогодні Інтернет, а особливо соціальні мережі, є невід'ємним атрибутом життя сучасної людини. Підтвердження цього – велика кількість користувачів. Аудиторія соціальної мережі «Facebook» становить понад один мільярд користувачів, «Twitter», «Vk.com» та «Google +» – більше 200 мільйонів, «LinkedIn» й «Odnoklassniki.ru» – понад 100 мільйонів.

Постановка проблеми

Яскравим прикладом інформаційно-психологічного впливу в сучасних умовах є соціальні мережі. Попри те, що соціальні мережі забезпечують спілкування між людьми, надають широкий

спектр медіа-можливостей, існує великий ризик інформаційного впливу на свідомість користувачів мереж. Зазначимо, що існує повна довіра всій інформації, яка публікується в соціальній мережі. Користувач переважно не перевіряє отриману інформацію і приймає її за достовірну. Серед основних моделей ведення інформаційних війн у соціальних ЗМІ виділяють такі, як модель мережових атак, модель із залученням користувачів-волонтерів, модель тотального блокування.

У своїй діяльності мережу Інтернет активно використовують і терористичні організації. Наприклад, терористи з угруповання ХАМАС, створили кілька сайтів, орієнтованих на дітей. Прихильники «Хезболли» можуть скачати із сайту угруповання відеогру, сюжет якої – війна з ізраїльтянами в Лівані. У мережі наведено значну кількість текстів виступів Бен Ладена, книги з ідеології й зразки поезії джихаду, інформацію про полонених талібів на базі Гуантанамо.

Так, звертаємо увагу на те, що багато хто знає про мексиканські картелі, але мало хто стикався з їх активною діяльністю в мережі Інтернет, яка стає все поширенішою та загрозовішою.

Мета статті – визначити шляхи та методи поширення злочинної діяльності й постійного загрозового впливу мексиканських картелів на місцевих жителів і на весь світ загалом засобами інформаційних технологій і пропаганди.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як відомо, ще з часів сухого закону американо-мексиканський кордон особливо приваблював мексиканських контрабандистів. Однак до 1980-х років Мексика залишалася лише транзитною країною наркотиків, оскільки і виробництво, і споживання наркотичних речовин у країні були незначні.

Проте у 80-х роках у США загострилася проблема наркотиків, і головною загрозою стали великі колумбійські картелі з Медельїн та Калі, лідером яких був відомий Пабло Ескобар. Управління з боротьби з наркотиками зробило все, щоб перекрити шляхи постачання наркотиків у країну й нанести удар по картелях безпосередньо в Колумбії. Як результат, до середини 90-х років Медельїнський і Калійський наркокартелі були практично знищені.

Новоутворена порожня ніша на ринку була цікавою мексиканським наркокартелям, котрі спочатку заробляли лише на транзиті наркотиків, а пізніше, почавши брати плату за транзит безпосередньо кокаїном, стали вигідно перепродавати його на американський ринок. Звичайно, коли колумбійські картелі втратили колишню силу, мексиканські картелі стали головними постачальниками наркотиків у США.

Збагачення картелів природним чином призвело до боротьби за сфери впливу і транспортні шляхи. Пізніше, коли президент Феліпе Кальдерон у 2006 р. оголосив війну наркомафії, збройна боротьба картелів між собою перетворилася в повномасштабний збройний конфлікт із залученням поліції й урядових військ Мексики. За п'ять років, із 2006 по 2011 рр., у цій «війні» загинуло, за офіційними даними, 26 тис. осіб, а за неофіційними – близько 50 тис. осіб.

У Мексиці існує кілька десятків картелів, однак фактично є декілька найвпливовіших. Найбільшими вважаються картелі «La Familia», «Los Zetas», «Cártel del Golfo» («The Gulf Cartel»), Тихуанський картель, картель Хуареса, Нове покоління Jalisco (CJNG) і картель Сіналоа. Усі ці картелі відстоюють свої позиції на ринку й зміцнюють на карті. Адміністрація з питань боротьби з наркотиками США (DEA) визначила їх домінуючими в Мексиці організаціями з незаконного обігу наркотиків, а також заявила, що ці 7 організацій нині розбито на дев'ять та дотичні до близько 20 великих світових організацій [1].

Більшість методів у їхньому арсеналі далеко не мирні, велика частина «акцій» картелів спрямована на залякування населення та опонентів і відрізняється непомірною жорстокістю. Утім, цікавими залишаються дані про інформаційні методи протиборства. Ці групи діють як компанії з розгалуженими виробничими та дистрибуційними мережами, системами розвідки й безпеки та використовують соціальні медіа для спілкування й Інтернету для проведення своєї роботи. Вони беруть участь у всіх видах злочинної діяльності, уключаючи крадіжку осіб, шахрайство, вимагання, викрадення, торгівлю людьми, органами та вогнепальною зброєю.

Поряд із Facebook і Twitter є веб-сайти, які повідомляють про діяльність різних організованих злочинних організацій. Зростаюча група кібердружників використовує Інтернет, щоб заперечувати наркокартелі, які, зазвичай, створюють їх конкуренти.

Зазначимо, що до інформаційних методів протиборства відносять не тільки боротьбу безпосередньо в кіберпросторі, але й такі методи інформаційно-психологічного впливу, як пропаганда, поширення неправдивої інформації, організація «витоків» інформації про конкуруючих картелів і т. ін.

Передусім відзначимо, що Інтернет став найбільш поширеним джерелом інформації, а також одночасно став великим пропагандистським майданчиком, де анонімні компанії використовують сайт youtube.com для розміщення відеороликів, що вихваляє лідерів одного наркокартелю, порівняно з іншим. Інтернет – це також головне джерело залякування населення з боку наркокартелів. Так, наприклад, у місті Рейнос (штат Тамауліпас) виникла паніка і на кілька днів місто спорожніло, а все тому, що жителі отримали повідомлення: «Увага! У вашому напрямку виїхали п'ять вантажівок, набиті важкоозброєними людьми. Не виходити з дому! Не висовуватися!».

Ще один випадок, який доводить, що наркокартелі володіють можливостями використання інформаційних технологій, трапився у 2011 р., коли група активістів «Anonymous» у відповідь на викрадення одного зі своїх членів картелем «Los Zetas» пообіцяла опублікувати фотографії та імена кур'єрів і дилерів наркокартелю, якщо вони не звільнять учасника групи. У результаті, активістам довелося скасувати свою операцію, оскільки картель активізував роботу власних комп'ютерних експертів і почав пошук інших членів «Anonymous».

Наркокартелі ведуть постійну та активну пропагандистську роботу. Картель «Тамплієрів», що утворився у 2011 р. і був до цього бойовим осередком картелю «la Familia Michoacana», більше нагадує релігійний культ, ніж кримінальну організацію, що чинить свій вплив на населення лише за допомогою комп'ютерних технологій. Зазначимо, що вони досить часто набирають добровольців, яких активно навчають комп'ютерної грамотності. На підконтрольних територіях вони за допомогою Інтернету поширюють брошуру з викладом принципів свого «ордену»: не проявляти жорстокість, не пити і не вживати наркотики, не ганьбити невинних жінок і неповнолітніх силою, або обманом». За порушення цих правил винного потрібно зв'язати й чотири доби поливати холодною водою, щоб той «виправився» [2].

Широке висвітлення подій у ЗМІ, а також масові протести жителів із різними вимогами, що в основному стосуються зменшення впливу картелів на загальну ситуацію в районах, непідконтрольних державній владі, спонукали федеральний уряд створити загальнонаціональний план для боротьби зі злочинністю. Отже, висвітлення проблеми в ЗМІ, загалом, можна назвати методом боротьби з організованою злочинністю, хоча як могли спостерігати наприкінці 2019 р., шокуюче відео, котре розповсюдили місцеві ЗМІ у погодинних новинах, побачивши, як одночасно швидко й вільно рухалися представники картелів по різних вулицях і як нахабно бойовики залишилися на знімках камер різних районів, легко давали інтерв'ю, погрожуючи місцевому населенню. Мешканці зробили десятки фотографій озброєних злодіїв, котрі почали невпинно циркулювати в соціальних мережах, посилюючи тим самим страх і загрозу [3].

Наголосимо, що зараз урядом Мексики активно обговорюється питання звільнення Овідіо Гузмана. Якщо ж і інші відомі в усьому світі торговці людьми будуть заарештовані, то їхні прихильники з легкістю повсякденної роботи зможуть викрадати невинних людей, вимагаючи звільнення своїх лідерів. Однозначно це яскраво підвищує вплив мексиканських картелів, який, як виявилось, є набагато потужнішим, аніж їхня армія, що може призвести до трагічних наслідків для управлінців державою. Здавна з'явилося зображення торговців людьми, як повстанців, а деякі в Сіналої називають їх «валієнтами» або «сміливими» («valientes», «brave ones»). На сьогодні ці повстанці практично контролюють усі державні органи влади.

Надзвичайно потужна підтримка наркоторговців відображається, як не дивно, і у творчому підході – у піснях, коротких промороликах, відомих як наркокоріоди або балади наркотиків, що постійно оспівують та висвітлюють їхні найбільші «подвиги». Після чергової розправи різні пісенники, як це буває з певною періодичністю, швидко пишуть нові тексти, особливо про Овідіо Гузмана, та розмішують свої вірші в Інтернеті, переважно в соціальних мережах. Наголосимо, що кількість груп у таких мережах значно збільшується й вони поширюються не лише у великих містах зосередження молоді, а також уже таргетовано зосереджені на ураженні підлітків 10–12 років.

Зауважимо, що «завдяки» інформаційним технологіям на сьогодні територія впливу картелів і поширення наркотиків стрімко збільшується. Так, із 2006 по 2012 р. значна частина вбивств у ході наркотичної війни сталася лише у визначеній низці міст Північної Мексики – Сьюдад Хуарес, Тіхуана, Куліакан, Рейноса й Нуево Ларедо. А на разі вона більш розпорошена, і це також ускладнює контроль», – заявив Алехандро Хоуп, аналітик із безпеки в Мексиці [4].

У 2017 р. фінансовий сектор активно співпрацював з офіцером Генерального прокурора (PGR), який створив спеціальний підрозділ для розслідування кіберзлочинів; цей підрозділ активно й тісно співпрацює з Банком Мексики, щоб швидко виявляти та санкціонувати всіх осіб, відповідальних за кібератаки.

Що характерно, поняття кібербезпеки та кіберзлочинності чітко не прописані в мексиканських законах; проте Національна стратегія кібербезпеки 2017 р. визначає їх таким чином:

Кіберзлочини – злочинні дії, що виконуються особами, які використовують інформаційні та комунікаційні технології як засіб або як ціль, і які зафіксовані в Кримінальному кодексі чи іншому національному кодексі. Відповідно, Федеральний кримінальний кодекс регулює незаконну поведінку, учинену електронними засобами, що можуть бути ідентифіковані як кіберзлочини шляхом використання електронних засобів для їх учинення [5].

Відповідно до мексиканських законів (зокрема закону про конфіденційність Мексики), організації змушені застосовувати коригувальні, профілактичні та вдосконалювальні заходи, щоб зробити заходи безпеки адекватними, щоб уникнути порушення. Вони повинні мати можливість розмежовувати матеріальну й нематеріальну шкоду відповідно до мексиканських законів шляхом проведення аналізу ризиків. Матеріальна шкода повинна надавати пріоритет нематеріальній шкоді й завжди залежатиме від бізнесу, обсягу, контексту та обробки даних, порушених у результаті інциденту. Отже, галузеве визначення ризику матеріальної та нематеріальної шкоди є таким важливим для всіх компаній, які стикаються з інцидентом кібербезпеки.

Стикаємось із ще одним різновидом соціальної інженерії, яку ефективно використовують задля підриву мережевої безпеки – фітінг. Йому немає чіткого визначення й тлумачення у Федеральному кримінальному кодексі Мексики. Прописано лише, що це кримінальне правопорушення, яке може розглядатися як шахрайство. Фітінг – вид шахрайства, мета якого – виманювання в довірливих або неуважних користувачів мережі персональних даних клієнтів он-лайн аукціонів, сервісів із переказування або обміну валюти, інтернет-магазинів, де шахраї використовують усілякі методи, які найчастіше змушують користувачів самостійно розкрити конфіденційні дані – наприклад, посилаючи електронні листи із пропозиціями підтвердити реєстрацію облікового запису, що містять посилання на веб-сайт в Інтернеті. Зовнішній вигляд якого зображає дизайн відомого користувачу ресурсу [6]. Відповідно до статті 386 Федерального кримінального кодексу, особа чинить шахрайство, коли обробляє інформацію шляхом обману, користується помилками або вводить в оману особу з метою отримання фінансової вигоди. У такому випадку відповідний орган призначає тюремне покарання від трьох днів до 12 років, а також штраф у розмірі від 2400 до 24,012 песо.

Крім того, такі дії, як шпигунство, змова, злочини проти засобів зв'язку, підслуховування комунікацій, корупційні дії, вимагання та відмивання грошей, можуть розглядатися як загроза безпеці, конфіденційності, цілісності чи наявності будь-якої ІТ-системи, інфраструктури, комунікацій, мережі, пристрою або даним [7].

Експонентне збільшення кіберпростору призвело до корельованої ескалації злочинної діяльності в Мексиці, зокрема у випадку незаконного злому, крадіжки особистих даних, шахрайства з кредитними картками та експлуатації неповнолітніх.

У 2011 р. онлайн-команда активістів «Anonymous» узяла питання безпеки у власні руки та провела віртуальну виставу в портовому місті Веракрус із картелем «Los Zetas». Операція «#opcartel або Cartel» створена з метою викриття злочинної діяльності, корупції уряду, викрадення пасажирських автобусів на дорогах та звалтування. Коли одного з анонімних активістів викрали представники картелю у відплату за онлайн-активність, його соратники вимагали його звільнення та погрожували викрити особи 70 членів картелю й політиків, ділових людей, військових, журналістів та інших, котрі задіяні в роботі картелю. Картель, зі свого боку, найняв «наркоманів» для пошуку

членів загону та оголосив, що вб'є їх усіх [8]. «Anonymous» відступив, а викраденого члена було звільнено.

У 2013 р. Мексика займала позицію номер один у світі за порнографічними матеріалами, у яких брали участь неповнолітні, і друге – за її поширенням в Інтернеті. Також наркокартелі пов'язані з проституцією неповнолітніх. За оцінками 2016–2017 рр., 800 000 дорослих та 20 000 дітей на сьогодні перебувають під загрозою сексуальної експлуатації та стали частиною прибуткової галузі порнографії в Мексиці на суму 30 млн доларів США [9].

Нижче наводимо перелік основних статутів і правил, що сприяють кібербезпеці, включаючи закони, що застосовуються до моніторингу, виявлення, запобігання, пом'якшення та управління інцидентами:

Конституція Мексики; Федеральний закон про телекомунікації та радіомовлення (FTBL); Федеральний закон про захист персональних даних, який зберігається приватними сторонами (Закон про захист даних), його положення, рекомендації, указівки та подібні положення про захист даних; Федеральний закон про прозорість і доступ до публічної інформації; загальний закон про прозорість та доступ до публічної інформації; Загальні стандарти як офіційний стандарт Мексики щодо вимог, яких потрібно дотримуватися при зберіганні повідомлень про дані; Закон про переговорні інструменти та кредитні операції; Податковий кодекс Мексики; Закон про кредитні установи; Єдиний циркуляр для банків; Закон про промислову власність; Мексиканський закон про авторські права; Федеральний кримінальний кодекс; Закон про національну безпеку; Федеральний закон про працю; Федеральний закон про федеральну поліцію; Національний план розвитку на 2013–2018 рр.; Національна стратегія кібербезпеки 2017 р.; Національна програма громадської безпеки на 2014–2018 рр.; і Національна програма безпеки на 2014–2018 рр. [10].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, можемо зробити висновок, що в організованій злочинності серед наркокартелів є власні фахівці не лише в сфері хімії, військової й банківської справи, а й також в інформаційних технологіях і пропаганді. Ураховуючи величезну кількість ресурсів, якими володіють злочинні організовані групи в Мексиці, маємо мало сумнівів у тому, що вони не набрали експертів із кібербезпеки та «чорних ненависників», щоб установити їхні власні підрозділи цифрової контррозвідки.

Організовані злочинні групи в Мексиці використовували цифрові засоби масової інформації для своєї користі й контролю, маніпулювання та поширення інформації, а деякі навіть погрожують насильством для тих, хто публікує несприятливу інформацію про їхні організації, а особливо про картелі. Вони не лише замовчують тих, хто «маскується» в соціальних мережах, але й прагнуть домінувати над цим простором, зосереджуючись на тих, хто його використовує проти них. Усе це створює певний вакуум, який вони потім використовують для встановлення власної влади, закріплення легітимності, граючи роль своїх конкурентів із негативною пропагандою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organizations*. December 20, 2019. URL: <https://fas.org/sgp/crs/row/R41576.pdf>.
2. *Saint, knights and crystal meth; Mexico's bizarre cartel*. URL: <https://www.reuters.com/article/us-mexico-drugs-knights/saint-knights-and-crystal-meth-mexicos-bizarre-cartel-idUSBRE86H0WB20120718>.
3. *How the Sinaloa Cartel Bested the Mexican Army*. URL: <https://time.com/5705358/sinaloa-cartel-mexico-culiacan/>.
4. *Mexico's new drug war may be worse than old one*. URL: <https://apnews.com/9231894fd9bf451e92a6ba64e3c68dc2>.
5. *Mexico: National Cybersecurity Strategy and awareness campaign*. URL: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/-/mexico-national-cybersecurity-strategy-and-awareness-campaign>.
6. Кіпа, О. О. *Правопорушення в мережі Інтернет*. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/23673/83-Kipa.pdf?sequence=1>.

7. *Cybersecurity in Mexico*. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=927a9204-7b94-419c-8a47-57e3ffceddf5>.
8. «A terrible idea»: Experts blast Trump's plan to label Mexican drug cartels «terrorists». URL: <https://www.vox.com/2019/11/27/20985392/trump-mexico-drug-cartel-oreilly-terrorist>.
9. *Human Trafficking into and within the United States: a Review of the Literature*. URL: <https://aspe.hhs.gov/system/files/pdf/75891/index.pdf>
10. *The State of Cybersecurity in Mexico: An Overview*. URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/cybersecurity_in_mexico_an_overview.pdf.

Матеріал надійшов до редакції 04.10.2019 р.

EXPANDING THE IMPACT OF MEXICAN CARTELS BY MEANS OF INFORMATION TECHNOLOGY AND PROMOTION

The article covers the history of the formation and penetration of drug cartels in the world arena of criminal activity. It has been determined that there is no clear definition of concepts such as cyber security, cybercrime and fitting in Mexican law. The problem of drugs has become a major threat to Mexico today, as well as the growing influence of large Mexican cartels, which have begun actively expanding their activities on the Internet. It is proved that most of the methods in their arsenal are far from peaceful, most of the cartel's «actions» are aimed at intimidating the population and opponents, and are characterized by extreme cruelty. Nonetheless, data on information methods of confrontation remain interesting. These include not only the fight directly in cyberspace, but also such methods of information and psychological influence as propaganda, the dissemination of false information, the organization of «leaks» of information about competing cartels, pornographic materials and so on.

It is revealed that today, the Internet is the main source of intimidation of the population by drug cartels, and it is also worth emphasizing the media as one of the methods of combating organized crime. There is extremely powerful support for drug dealers on the youtube.com network, where songs, short promotional videos, known as drug corridors or drug ballads, are constantly chanted and highlighted by their greatest exploits.

It has been proven that an exponential increase in cyberspace has led to a correlated escalation of criminal activity in Mexico, including in the case of unlawful hacking, identity theft, credit card fraud and exploitation of minors. In 2017, the financial sector actively cooperated and continues to work with the Attorney General (PGR), who has set up a special unit dedicated to investigating cybercrime; this unit works closely with the Bank of Mexico to quickly identify and authorize all those responsible for cyberattacks.

The fact that in 2013 Mexico ranked number one in the world for pornographic material in which minors participated and the second place for its production on the Internet was analyzed. Drug cartels have also been linked to the prostitution of minors.

Key words: cartel; Mexico; cybercrime; Information Technology; Internet; mass media.

REFERENCES

1. *Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organizations*. December 20, 2019. URL: <https://fas.org/sgp/crs/row/R41576.pdf> (in English).
2. *Saint, knights and crystal meth; Mexico's bizarre cartel*. URL: <https://www.reuters.com/article/us-mexico-drugs-knights/saint-knights-and-crystal-meth-mexicos-bizarre-cartel-idUSBRE86H0WB20120718> (in English).
3. *How the Sinaloa Cartel Bested the Mexican Army*. URL: <https://time.com/5705358/sinaloa-cartel-mexico-culiacan/> (in English).
4. *Mexico's new drug war may be worse than old one*. URL: <https://apnews.com/9231894fd9bf451e92a6ba64e3c68dc2> (in English).
5. *Mexico: National Cybersecurity Strategy and awareness campaign*. URL: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/-/mexico-national-cybersecurity-strategy-and-awareness-campaign> (in English).
6. Kipa, O. O. *Offenses on the Internet*. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/23673/83-Kipa.pdf?sequence=1> (in Ukrainian).
7. *Cybersecurity in Mexico*. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=927a9204-7b94-419c-8a47-57e3ffceddf5> (in English).
8. «A terrible idea»: Experts blast Trump's plan to label Mexican drug cartels «terrorists». URL: <https://www.vox.com/2019/11/27/20985392/trump-mexico-drug-cartel-oreilly-terrorist> (in English).

9. Human Trafficking into and within the United States: A Review Of The Literature. URL: <https://aspe.hhs.gov/system/files/pdf/75891/index.pdf> (in English).
10. *The State of Cybersecurity in Mexico: An Overview*. URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/cybersecurity_in_mexico_an_overview.pdf (in English).

УДК 327.88(470+571:477:100):[316.485.26:316.776.23

Карпчук Наталія,

доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
43024, Україна, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Винниченка, 28, каб., 6
karpchuknata@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-9998-9538

КОНСЦІЄНТАЛЬНА ВІЙНА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ Й СВІТІ

Із кожним новим десятиліттям мас-медіа (і традиційні, і новітні) перетворюються у все потужніший інструмент впливу на індивідуальну й масові свідомість, демонструють потенціал створення «іншої» реальності й переконання споживачів інформації в правдивості цієї реальності. По суті, сучасні мас-медіа в різноманітності своїх форм стають засобом консцієнтальної війни як нової форми геополітичного протистояння. Саме мас-медіа допомагають Російській Федерації реалізувати давнє прагнення нав'язати свої ідеали й цінності не лише внутрішній громадськості, а й зовнішній аудиторії та зробити ці цінності домінуючими. Росія перетворила свої мас-медіа в інструмент пропаганди й просуває імідж західних країн як «небезпечних» й «агресивних» стосовно Росії. РФ подає постійно змінювану сюжетну лінію, щоб заплутати, створити враження, що немає достовірних фактів, а отже, немає правди.

Сучасна російська практика консцієнтальної війни охоплює три основні сфери: медіа, інформаційну політику яких загалом формують в Кремлі; соціальні медіа та інтернет-форуми, функція яких – гарантувати, що російські нарративи мають широке охоплення й проникнення; мовні навички, які дають змогу ефективно самотійно взаємодіяти з цільовою аудиторією за допомогою потрібної мови.

Консцієнтальна війна РФ має три вектори спрямування: 1) свідомість своїх громадян, яким суттєво ускладнили доступ до альтернативних джерел інформації, 2) свідомість громадян України, на яких впливають дезінформацією й фейками та 3) свідомість закордонної публіки, яку залякують різноманітними негативними сценаріями розвитку подій в країнах.

В усіх кампаніях РФ проти внутрішньої й зовнішньої громадськості потужно використовується специфічне тлумачення історичного минулого й місця Росії в регіональному й глобальному розвитку; особливо акцентують увагу на месіанстві, яке має релігійний компонент.

Для Європи основним меседжем є проголошення необхідності «захисту та звільнення Європи». Для України – це ідеологія розділеної нації чи «руського мира» як уявлення про єдність за походженням усіх росіян, що нівелює всі сучасні правові засади національного державотворення.

Ключові слова: консцієнтальна війна, мас-медіа, індивідуальна й масова свідомість, пропаганда.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Повернення Росії до наполегливих спроб домінувати над сусідами та знову включити їх до сфери свого підпорядкування не було раптовим, а радше – стійким процесом ескалації тиску, який відбувався паралельно зі зростанням упевненості й могутності Росії, джерело яких – надходження від енергоресурсів упродовж 15 років зростання цін на нафту з 1999 р. Після короткого періоду оптимізму щодо співпраці із Заходом після терактів 11 вересня в США, Росія